

هم‌افزایی فرهنگی در عصر جهانی‌شدن

مولفان:

دکتر اسماعیل کاوسی

عضو هیأت علم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

دکتر سید علی مرادی

دانش‌آموخته دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان

مرکز ملی جهانی‌شدن

۱۳۹۳

فهرست نویسی پیش از انتشار

سرشناسه	: کاوسی، اسماعیل، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: هم افزایی فرهنگی در عصر جهانی شدن / مؤلفان اسماعیل کاوسی، علیرضا مرادی.
مشخصات نشر	: تهران: مرکز ملی مطالعات جهانی شدن، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۶-۱۲-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: جهانی شدن
موضوع	: مدیریت فرهنگی - برنامه ریزی
شناسه افزوده	: کاوسی، علیرضا، ۱۳۵۶ -
شناسه افزوده	: مرکز ملی مطالعات جهانی شدن
رده بندی کنگره	: JZ ۱۳۱۸/۸ - ۱۳
رده بندی دیویی	: ۷/۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱ - ۱۲

مرکز ملی بافتن

هم افزایی فرهنگی در عصر جهانی شدن

مؤلفان: دکتر اسماعیل کاوسی و دکتر علیرضا مرادی

ویرایش و صفحه آرایی: هزاره سوم اندیشه

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: انتشارات مرکز ملی جهانی شدن

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۶-۱۲-۸

چاپ و لیتوگرافی: شرکت ایران چاپ

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

تمام حقوق مادی و معنوی این اثر برای ناشر محفوظ است.

استفاده از اطلاعات کتاب با ذکر مأخذ بلامانع است.

نشانی ناشر: تهران، سعادت آباد، خیابان هجدهم، پلاک ۱۷

دورنگار: ۲۲۰۷۰۸۷۷

تلفن: ۲۲۰۷۰۸۷۷

پیشگفتاور

جهان امروز عصر دانایی و فناوری لقب گرفته است. در این فرآیند، کشوری قوی‌تر است که دانش بیشتر تولید کند و به اطلاعات بیشتری دسترسی داشته باشد. این آگاهی و دانش باید از دو ویژگی روز آمدی و قابل دسترس بودن در کمترین زمان ممکن برخوردار باشد.

در دنیای پیچیده کنونی، دانش و اطلاعات نه تنها با سرعت شگفت‌انگیزی تولید می‌شود بلکه با همان سرعت نیز جابجا می‌شود. در نتیجه، اندک تردید هر محققی در روزآمد کردن دانش و آگاهی خود و دستیابی سریع به اطلاعات تخصصی مورد نیاز، باعث فرسنگ‌ها فاصله وی از قافله پیروان علم می‌گردد.

در این رهگذر، جهانی‌شدن باعث شده است با افراد جامعه جهانی بیش از پیش به اطلاعات، آگاهی و دانش احساس نیاز کنند. به جامعه بشری به‌سوی جامعه معرفتی در حال حرکت است که در آن تمامی مناسبات بر اساس دانش و اطلاعات شکل می‌گیرد. عصر جهانی‌شدن ضمن برجسته ساختن نقش اهمیت آگاهی و دانش موجبات تسهیل جریان اطلاعات را فراتر از مرزهای جغرافیایی فراهم آورده است. از این‌رو است که جهانی‌شدن در چند دهه‌ی اخیر توجه متفکران و دانشمندان و سیاست‌گذاران را به خود جلب کرده و در باره آن کتب و مقالات فراوانی نوشته و تحریر در آمده است. همایش‌های زیادی در باره ابعاد و پیامدهای این پدیده در اقصی نقاط جهان برگزار گردیده و در محافل سیاسی و علمی بین‌المللی بدان پرداخته شده است. اهمیت موضوع، گستره‌ی همه‌جانبه آن و تأثیرات شگرفی که بر ابعاد مختلف زندگی در دنیای معاصر داشته است و دارد، ایجاب می‌کند که این موضوع از جهات مختلف بررسی و واکاوی شود.

مرکز ملی مطالعات جهانی شدن در راستای انجام رسالت و مأموریت خویش مبنی بر ایجاد درک جامع و صحیح از روند جهانی شدن و فرصت‌ها و چالش‌های این پدیده و فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای سیاست‌گذاری، تدوین راهبردها و راهکارهای مناسب برای دستگاه‌های علمی و اجرایی کشور جهت تصمیم‌گیری‌های صحیح و سازنده در تعامل با فرایند جهانی شدن و با هدف اطلاع‌رسانی به مخاطبین و علاقمندان به بحث جهانی شدن در حوزه‌های سیاسی، حقوقی، اقتصادی، زیست‌محیطی، فرهنگی، اجتماعی و ارتباطی و نیز تقویت ادبیات علمی و پژوهشی کشور در زمینه جهانی شدن اقدام به نشر اثر حاضر نموده است، با این امید که گامی متواضعانه در مسیر آگاه‌سازی جامعه علمی و دانشگاهی کشور نسبت به این موضوع مهم بردارد.

در اینجا خوب می‌دانم از تلاش‌های ارزنده‌ی مسئولان و کارشناسان معاونت آموزشی و پژوهشی مرکز که فعالیت‌های درخور توجهی را برای آماده‌سازی این اثر جهت چاپ و انتشار مولف داشته‌اند قدردانی و سپاسگزاری نمایم.

امید است کتاب حاضر مورد استفاده پژوهشگران، دانش‌پژوهان و دانشگاهیان ارجمند قرار گیرد و زمینه‌ساز تعامل سازنده‌ی مرکز با نخبگان علمی و مراکز تحقیقاتی و آموزشی کشور گردد.

علیرضا معیری

رئیس مرکز ملی مطالعات جهانی شدن

فهرست

۱۱		مقدمه
۱۳		فصل اول: جهانی شدن
۱۴		مفهوم جهانی شدن
۱۶		مزایا و معایب جهانی شدن
۱۷		اشکال جهانی شدن
۱۷		جهانی شدن اقتصاد
۱۷		جهانی شدن سیاست
۱۸		جهانی شدن فرهنگ
۲۱		فرهنگ در عصر جهانی شدن
۲۴		جهانی شدن، تنوع فرهنگی و کثرت گرایی فرهنگی
۲۷		رویکردهای فرهنگی در مواجهه با جهانی شدن
۲۷		- خاص گرایی فرهنگی
۲۸		- عام گرایی فرهنگی
۳۵		فصل دوم: هم افزایی فرهنگی
۳۵		هم افزایی

۳۸	مفهوم هم‌افزایی فرهنگی
۴۳	مدیریت تنوع
۴۸	هم‌افزایی فرهنگی رویکرد مؤثر مدیریت تنوع
۵۱	ابعاد و مؤلفه‌های الگوی هم‌افزایی فرهنگی
۵۳	بعد اهردی
۵۳	اهداف فرهنگی مشترک و روشن
۵۵	رهبری تریخش فرهنگی
۵۸	بعد اجتماعی
۵۸	تعهد به اهداف مشترک فرهنگی
۶۱	اعتماد اجتماعی
۶۹	بعد فرهنگی
۶۹	ارتباط بین فرهنگی
۸۲	گفت‌وگوی بین فرهنگی
۹۳	بعد مهارتی
۹۳	هوش فرهنگی
۱۰۱	خلاقیت فرهنگی
۱۱۱	فصل سوم: موانع هم‌افزایی فرهنگی
۱۱۱	تشتت و ابهام در اهداف فرهنگی
۱۱۲	رهبری منفعل و ناکارآمد فرهنگی
۱۱۴	عدم تعهد به اهداف مشترک فرهنگی
۱۱۴	فقدان اعتماد اجتماعی
۱۱۵	عدم ارتباط مؤثر بین فرهنگ‌ها
۱۱۶	عدم گفت‌وگوی بین فرهنگی
۱۱۷	فقدان یا ضعف مهارت هوش فرهنگی
۱۱۷	عدم بهره‌گیری از خلاقیت فرهنگی

فصل چهارم: راهکارهای ایجاد و توسعه هم‌افزایی فرهنگی	۱۱۹
تدوین اهداف فرهنگی مشترک و روشن	۱۱۹
رهبری اثربخش فرهنگی	۱۲۲
تقویت تعهد و پایبندی به اهداف فرهنگی	۱۲۴
تقویت اعتماد اجتماعی	۱۲۵
گسترش ارتباط مؤثر بین فرهنگ‌ها	۱۲۸
تقویت مهارت گفت‌وگو بین فرهنگ‌ها	۱۳۰
تقویت مهارت حل مسئله	۱۳۱
بهره‌گیری از حلقه‌های مسائل بین فرهنگی	۱۳۲
سخن آخر	۱۳۵
منابع و مآخذ	۱۳۷
کتاب‌ها	۱۳۷
مقالات	۱۳۹
واژه‌نامه	۱۴۷

مقدمه

پدیده جهانی شدن یکی از حقایق روز جهان است که نمی توان آن را نادیده گرفت و یا راه را بر نفوذ آن به جوامع بسته. البته باید در مواجهه با آن از رویکردی مناسب بهره جست. در عصر جهانی شدن برچیده شدن مرزهای جغرافیایی، سهولت حمل و نقل و مسافرت، روند رو به گسترش مهاجرت، گسترش جوامع جدید در قالب شهرها و کشورهایی که از افراد مهاجر تشکیل شده و الزاماتی که دارای کارکنانی از اقوام و ملل گوناگون هستند، بیش از پیش به تنوع فرهنگی جهان دامن می زند.

اگرچه جهانی شدن با برچیدن مرزهای میان فرهنگ ها، امکان آشنایی و یادگیری افراد از سایر فرهنگ ها را افزایش داده است، اما فرهنگ ها و شیوه زندگی آنها با پدیده جهانی شدن یکی از اساسی ترین دغدغه های فرهنگی امروز جوامع است. به گونه ای که می توان گفت عرصه فرهنگ به جولانگاه مظاهر جهانی شدن بدل گشته و صحنه تهدید هویت فرهنگی جوامع، انسجام ملی جوامع متنوع را در معرض خطر قرار داده است. از این رو، ضرورت بهره مندی از رویکردی مطلوب برای مواجهه با پدیده غیرقابل اجتناب جهانی شدن برای جوامع متنوع امری حیاتی است.

در این کتاب رویکرد هم افزایی فرهنگی^۱، به عنوان رویکردی کارآمد در مواجهه

با پدیده جهانی‌شدن ارائه می‌شود. کتاب شامل چهار فصل است که در فصل اول به بررسی پدیده جهانی‌شدن و رویکردهای برخورد با این پدیده می‌پردازیم و در فصل دوم مفهوم، ابعاد و مؤلفه‌های الگوی هم‌افزایی فرهنگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل‌های سوم و چهارم کتاب نیز به بررسی موانع هم‌افزایی فرهنگی و ارائه راهکارهایی برای ایجاد و توسعه هم‌افزایی فرهنگی پرداخته می‌شود.

آنجا که این کتاب اولین کتاب در زمینه بررسی نقش هم‌افزایی فرهنگی در عصر جهانی‌شدن است، ممکن است دارای نقایصی نیز باشد. به همین دلیل، از کلیه فرهنگ‌دوستان، صاحب‌نظران، اساتید و دانشجویان درخواست داریم ما را از نظرات، انتقادات و پیشنهادها سازنده خویش در زمینه رفع نقایص و غنی‌سازی هرچه بیشتر ادبیات هم‌افزایی فرهنگی نقش آن در مواجهه با پدیده جهانی‌شدن یاری رسانند. در پایان، امیدواریم این کتاب مورد قبول اندیشمندان و فرهنگ‌دوستان و علاقمندان حوزه جهانی‌شدن واقع شود.